

ВІДГУК

офіційного опонента к.е.н., доц. Іринчиної Інни Борисівни

на дисертаційну роботу Струк Олександри Ігорівни

«Експортоорієнтовані стратегії економічного розвитку у світовій економіці»,

подану до захисту для здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук за спеціальністю

08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини

Актуальність теми дослідження

Світова економічна система характеризується асиметричністю глобального розвитку, та проявами хаосу (згідно теорії динамічного хаосу). Хаос – це складний порядок опрацювання специфіки функціонування якого, потребує над зусилля науковців та практиків. У сучасних умовах, втрачають дієздатність напрацьовані закони ринкового розвитку, неефективними стають регулятори міжнародної торговельної діяльності. Стрімкий інноваційний розвиток революційно міксує ринки ресурсів, товарів, послуг та продуктів інтелектуальної власності – непередбачувано змінюється Світ. Проте, ефективне втілення інновацій гальмується нерівністю світу. Переважна більшість країн зацікавлені у реформі сучасної світової архітектоніки, з урахуванням економічного, наукового, професійного потенціалу країн, що розвиваються. Добробут націй все сильніше залежить від ефективності їх експортної орієнтації. Тому, не аби яку цінність має вивчення досвіду країн у процесі формування і втілення ними експортоорієнтованих стратегій. В свою чергу, з огляду на економічну ситуацію в Україні та її зовнішньоторговельну залежність, виникає нагальна потреба перегляду основ її позиціонування у світовому торговельно-економічному просторі, потребує оптимізації зовнішньоторговельна політика. Україна потребує втілення новітньої моделі експортного розвитку, яка б

сприяла росту та реформуванню національного господарства у відповідності до інноваційних змін глобального господарства. Основою успіху є запровадження національними економіками новітніх моделей розвиваючого експорту на противагу усталеній моделі підтримуючого експорту.

Таким чином, проблематика експортоорієнтованого розвитку держави є вкрай актуальною і потребує подальших наукових досліджень. У цьому контексті слід наголосити на своєчасності та науково-практичній значущості теми представленої дисертаційної роботи Струк О. І.

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, результатів, висновків та рекомендацій дисертації

Характер викладу матеріалу в дисертації є логічним і підпорядкованим досягненню заявленої мети дослідження. Визначення мети, своєю чергою, відповідає обраним об'єкту і предмету дослідження, а також сукупності методів і прийомів наукового пізнання, які використовувалися в процесі дослідження. Завдання, які автор дисертації намагається вирішити, за обсягом, глибиною висвітлення та переконливістю аргументів, свідчать про ґрунтовний аналіз окресленої проблематики та важливість теоретико – методичного й прикладного розвитку наукових підходів до оцінювання світового досвіду формування та реалізації експортоорієнтованих стратегій з метою прискорення економічного розвитку. Структура дисертаційної роботи О. І. Струк представлена вступом, чотирма розділами (11 підрозділами), висновками, додатками і списком використаної літератури. Зміст роботи та багатогранність висвітлення проблематики економічного розвитку країни через провадження ефективної експортоорієнтованої стратегії свідчать про різносторонню і водночас комплексну наукову компетентність автора.

Результати дослідження є достатньо достовірними і обґрунтованими, що підтверджується системністю застосованих методів, репрезентативністю наукової, дослідницько-аналітичної та статистичної бази. Зокрема, автором використано

сукупність загальнонаукових методів пізнання та спеціальних методів економічних досліджень, вдало застосовано принцип єдності теорії та практики, прогнозування розвитку економічних процесів за допомогою методу наукової абстракції, а також економетричного аналізу.

Належний науковий рівень основних положень дисертації забезпечується використанням праць провідних українських і зарубіжних вчених, при цьому слід наголосити що близько 63 % наукової бази дисертаційної роботи становлять саме зарубіжні видання. У дослідженні використано широкий спектр статистичних та аналітичних матеріалів Світового Банку, Світової Організації Торгівлі, Всесвітнього Економічного Форуму, стратегічного дослідницького інституту США HeritageFoundation, TheGlobalEconomy, Конференції Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку, Державної служби статистики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України і Міністерства фінансів Польщі.

Обґрунтованість і достовірність результатів дисертації підтверджується їх успішною апробацією на 12 міжнародних та вітчизняних конференціях та публікаціями у 18 наукових фахових виданнях.

Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертації

У дисертаційній роботі Струк О.І. сформульовано та обґрунтовано положення, висновки, пропозиції, які характеризуються науковою новизною та мають прикладну спрямованість. Наукові положення сформульовані автором самостійно й відображають особистий внесок дисертанта у розвиток міжнародної економіки.

Наукова новизна роботи викладена конкретно, послідовно та системно.

Основним положенням, що відображає новий авторський науковий підхід є представлений теоретико-методичний аналіз торговельної політики країн світу і виявлені фактори її ефективності на підставі чого вперше обґрунтовано механізм формування успішної експортоорієнтованої стратегії економічного розвитку країни (с. 172).

Серед вагомих науково-прикладних результатів, отриманих особисто автором, і які містять елементи наукової новизни, доцільно віднести такі:

— Змодельовано вплив основних факторів реалізації експортоорієнтованої стратегії країн на основі економетричного оцінювання, що дало змогу визначити особливості економічного розвитку Австралії, країн Південно-Східної Азії та Європи (с. 85, с. 93).

— Удосконалено наукові підходи до визначення чинників структурної перебудови економіки країн світу на основі порівняльного аналізу етапів покращення торговельної структури, що полягають у диверсифікації експорту, модернізації основного капіталу, переході від експорту продукції сировинних секторів до високотехнологічних, від політики імпортозаміщення до експортоорієнтованої стратегії (с. 82–83).

— Порівняльним аналізом виявлено особливості торговельної політики країн Південно-Східної Азії (с. 102, 105), такі як переважання державних методів регулювання економіки, централізація влади авторитарна політична система, концентрація капіталу у великих промислових структурах. Натомість особливості торговельної політики країн Європи (с. 117, 121, 129) і Австралії (с. 130–133) проявляються у ринкових методах регулювання економіки, демократичній політичній системі, децентралізації влади, підтримці та розвитку малого і середнього бізнесу. Виявлені особливості послужили підставою до комплексного визначення методів, інструментів і засобів експортоорієнтованої стратегії країн.

— Здійснено комплексний аналіз торговельної структури України і оцінено її продуктивність на підставі торговельних відносин з Польщею (с. 139–145). Підтверджено неефективність експортно-імпортних операцій внаслідок сировинної спрямованості вітчизняного експорту (с. 149–153). Результати оцінювання дали змогу окреслити проблеми і спрогнозувати перспективи економічного розвитку України.

— Доведено важливість формування експортоорієнтованої стратегії країни, опираючись на теорію внутрішньогалузевої торгівлі та інституційну теорію,

що дало змогу розвинути наукові погляди на формування ефективної торговельної політики та конкурентоспроможності (с. 23–34).

— Набули розвитку методичні підходи до оцінювання ефективності експортоорієнтованих стратегій у світовій економіці, які проявляються у комплексності застосування ретроспективного економетричного, статистичного та порівняльного аналізу (с. 35–43).

— Дослідженням інституційного середовища України виявлено неефективність інституцій, високий рівень корупції, тінізацію економіки, несприятливість інвестиційного та бізнес - середовищ, що перешкоджає економічному розвитку країни. Наголошено на необхідності покращення інституційних умов і надано слушні рекомендації в цьому контексті (с. 160–166) задля формування конкурентоспроможної держави.

Основний зміст дисертаційного дослідження структурований за розділами та підрозділами. Висновки є достатньо аргументовані та мають важливий теоретичний і прикладний характер. Оцінюючи обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, загалом, можна відзначити високий рівень теоретичного та методичного опрацювання автором головних аспектів досліджуваної теми.

Теоретична й практична цінність одержаних результатів дисертаційної роботи

Практичну цінність мають отримані в процесі дисертаційного дослідження наукові результати, які заслуговують на використання при формуванні державної зовнішньоторговельної політики, оцінюванні ефективності торговельних відносин з партнерами, а також виокремленні перспективних конкурентних експортних секторів промисловості. Важливим є те, що отримані дисертантом результати впроваджені Головним управлінням статистики у Львівській області і Сеймом Воеводства Вармінсько-Мазурського в м. Ольштин, що підтверджує практичну цінність роботи.

Теоретичну цінність становить комплексний науковий підхід до оцінювання торговельної політики держави на основі світового досвіду та має всі підстави до застосування у навчальному процесі при викладанні дисциплін з міжнародно економічної спеціалізації. Дисертація виконана відповідно до плану науково-

дослідної роботи кафедри міжнародного економічного аналізу і фінансів факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка, а, також, у межах стажування автора в інституті політології Вармінсько-Мазурського університету в м. Ольштин. Отримані результати впроваджені у навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка й Інституту Політології Вармінсько-Мазурського університету в м. Ольштин.

Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових виданнях

Теоретичні положення, висновки та рекомендації, що викладені у дисертації Струк О.І. науково обґрунтовані, аргументовані, достовірні та відображають зміст дисертації.

За результатами дослідження опубліковано 30 наукових праць обсягом 13,8 авт. арк., одноосібно – обсягом 9,2 авт. арк., з них 18 статей. Зокрема, 9 статей у фахових наукових економічних виданнях України, 6 публікацій у міжнародних колективних монографіях, 3 статті у іноземних економічних наукових журналах, та 12 тез доповідей на наукових конференціях. Фахові публікації дисертанта опубліковано у таких містах України, як: Київ, Львів, Тернопіль, Івано-Франківськ, Одеса, Херсон, Харків, а також у наукових виданнях Польщі, США і Грузії.

Публікації та автореферат повністю відображають зміст дисертаційної роботи. Аналіз публікацій автора дає змогу констатувати достатню повноту висвітлення основних наукових положень дисертації у науковій літературі для здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту та оформлення дисертаційної роботи й автореферату

Відзначаючи загалом високий науковий рівень дисертаційної роботи Струк О. І., слід відзначити, що робота не позбавлена певних недоліків та дискусійних положень, до яких слід віднести такі:

- Викликають заперечення наміри автора, зазначені в меті дисертаційної роботи, щодо розробки « успішних експортоорієнтованих стратегій» - стор. 5, вступ роботи. Успішність не являється економічною категорією на протигагу ефективності, результативності, оптимальності, рентабельності тощо. Успішність - відносна

категорія, яка має неоднозначне трактування та відсутність економіко-математичних критеріїв виміру.

- Можна дискутувати стосовно інструментального наповнення поняття «Експортоорієнтованої стратегії», яке, на наше переконання, потребує доопрацювання. (стор. 16, параграф 1.1.) По-перше, за умов розуміння міжнародної торгівлі як сфери реалізації прибуткового (комерційного) інтересу сторін при дотриманні принципів соціальної відповідальності, доречно окрім політико-економічних методів, згідно визначення автора, включити й соціальні, які містять і екологічні, і етичні, й інструменти охорони здоров'я та довкілля тощо, що в умовах загострення глобальних проблем, мають першочергове значення. По-друге, уточнення потребує і позиція автора стосовно необхідності стимулювання конкурентоспроможних секторів. Конкурентоспроможних на сьогодні? Невпинно знецінюється експорт усталених галузей на користь новостворених. Відносно чого? Йде мова про внутрішньогалузеву, державну чи міжнародну конкурентоспроможність. Тому увесь, без виключення, експортоорієнтований бізнес має право на існування і державну підтримку (за виключенням небезпечного для національних економічних інтересів). По-третє, сприятливе інституційне середовище є категорією відносною й важко досяжною, тому його формування слід проводити паралельно із формуванням ефективної експортоорієнтованої стратегії

- Доопрацювання потребує зміст моделі, представленої на рисунку 1.1 «Механізм формування та реалізації ефективної експортоорієнтованої стратегії економічного розвитку» стор 16,. Не зрозумілими є критерії ефективності експортної стратегії і умови, за яких гарантовано її досягнення. Логіка і послідовність формування стратегії та її впливу на економічний розвиток теж потребує роз'яснення. Та ж проблематика характерна для малюнку 4.10 «Механізм формування успішної експортоорієнтованої стратегії економічного розвитку країни» (стор. 172). До того ж викликають заперечення вживання слова «успішні», яке не являється економічною категорією.

- Вважаємо за необхідність виписання більш прагматичних схем по впровадженню світового досвіду економічного зростання на основі експорту. Матеріали дисертації

містять ґрунтовний та широкий аналіз експортної діяльності суб'єктів світової торговельної системи (розділ 2, 3). Так, висновки про неефективність управління, як основної причини невдалого досвіду експортного розвитку країн Латинської Америки, потребують поглиблення, адже мають цінний прикладний характер. Окрім того, висновки у 3 розділі, стосовно прямих іноземних інвестицій як ключового чинника експортного успіху КНР доволі звужені. Заслуговує на увагу поетапність реформ, їх комплексне поєднання. Потребує запозичення модель економіки знань, яка знаходиться у стані реалізації КНР і відповідає вимогам розгортання індустріальної революції 4.0.

- Варто було детальніше зупинитись на особливостях застосування протекціоністських методів та інструментів забезпечення ефективної експортоорієнтованої стратегії. Автор у 2 розділі роботи уособлює протекціонізм суто з політикою імпортозаміщення. Проте, досвід результативних на міжнародній торговельній арені національних економік доводить, що ні протекціонізм ні лібералізація не являються ні абсолютним злом ні абсолютним благом. Жоден з суб'єктів міжнародної торговельної системи не є самодостатнім (не погоджуємося з термінологією автора - стор 12 автореферату) й кожен з учасників сучасних глобальних перетворень балансує між інструментами лібералізації та протекціонізму забезпечуючи реалізацію національних економічних інтересів на світових ринках сировини, товарів, послуг та продуктів інтелектуальної власності.

Окрім того, вважаємо, що матеріал дисертаційної роботи набув би більшого прикладного характеру, у разі вивчення автором досвіду застосування інструментів ефективної взаємодії держави із національними експортерами, як основними форматорами рейтингових позицій країн у світовому господарстві. й, відповідно, з ефективності функціонування яких створюється ефективність експортоорієнтованої стратегії розвитку країни у цілому.

Загальна оцінка дисертації та висновки

Дисертаційна робота Струк Олександри Ігорівни на тему «Експортоорієнтовані стратегії економічного розвитку у світовій економіці» є актуальним, цікавим, завершеним, самостійним науковим дослідженням, містить наукову новизну і має вагоме теоретичне та практичне значення. Автореферат дисертації відображає основні наукові результати та висновки, сформульовані у дисертаційному дослідженні. Дисертація належним чином структурована, порядок викладення матеріалу відображає логічну послідовність проведеного автором дослідження.

Винесені на захист нові наукові положення, висновки та рекомендації є достовірними, а декларована в дисертації наукова новизна повністю розкрита у роботі. Водночас тема дисертації та представлені в ній результати відповідають паспорту спеціальності 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Таким чином, актуальність обраної теми дослідження, належний науково-теоретичний рівень, аргументованість та достовірність отриманих висновків та рекомендацій, ступінь наукової новизни, теоретична та практична значущість дають підстави для висновку, що дисертаційна робота Струк О.І. «Експортоорієнтовані стратегії економічного розвитку у світовій економіці» повністю за своїм змістом і оформленням відповідає пп. 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою КМУ № 423 в її останній редакції та іншим нормативним документам відповідних державних інституцій, а її автор Струк Олександра Ігорівна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент:

доцент кафедри міжнародної торгівлі
ВДНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
кандидат економічних наук, доцент

Іринчина І. Б.

Іринчина І. Б.
10/16

Іринчина І. Б.